

30. 9. 2021

ID: 120697

Volte rejnoky!

V pátek 22. října 2021 se konají advokátní volby. Vzejde z nich nové vedení České advokátní komory. Někteří noví kandidáti do představenstva přicházejí s myšlenkou "servisní" Komory. Zní to tak hezky, až je to podezřelé. Což mě donutilo k malému zamyšlení.

Slovo servis pochází z latinského výrazu servitium, který označuje otroctví. Pro citlivé duše to přeložím raději jako prokazování služeb. Je něco špatného na tom, když někdo nabízí, že vám bude sloužit?

Vybavují se mi slova jednoho právníka, kterého ale právo nebaví, a tak se z něj stal herec a frontman kapely MIG 21. Podezírám ho, že si z nás tak trochu dělá šoufky, když zpívá: "Jak snadné je žít, když ti zemi v zrno obdělává porobený, zemědělský lid."

Je fajn, když vám někdo slouží. Lhal bych, kdybych tvrdil, že nesnáším kvalitní servis v restauraci. Umím ocenit, když mi prokazují služby v letadle, ve vlaku nebo v hotelu. Užívám si to. Číšník, letuška nebo recepční mají do své DNA vypáleno slovo "sloužit". Jsou placeni za to, aby poskytovali servis. Je to jejich genetický kód.

Chcete služebníky?

Chcete lidi s takovou DNA ve vedení Komory? Pomínu laciný argument, že členové představenstva nejsou placeni za servis, protože nejsou placeni za nic, neboť jde o čestnou funkci. Zeptám se vás ale rovnou: Chcete mít ve vedení Komory služebníky? Těšíte se na to, že se vám s nimi bude snadno žít?

Bez znalosti a pochopení kontextu se to tak možná jeví. Právě ten kontext je ale důležitý. Podívejme se na některé dominantní markanty prostředí, ve kterém bude operovat nové představenstvo.

Právo se dnes pozvolna vypařuje. Ministerstvo spravedlnosti obchází standardní legislativní proces. Zasahuje nevhodně do odměn advokátů a podkopává materiální podmínky výkonu naší profese. Připravilo návrh transpozice směrnice o insolvenční a restrukturalizaci, jehož obsah připomíná útěk před právníky z 90. let. Státní moc zneužívá gold-plating při implementaci evropských směrnic AML a DAC a snaží se omezovat advokátní mlčenlivost.

Čelíme tlaku, aby místo nezávislých advokátů poskytovali právní služby neziskové organizace a státem regulovaní živnostníci. Těm už vláda umožnila svým nařízením (!) poskytování právních služeb. Vážný kandidát na post ministra spravedlnosti chce zesílit tlak na to, aby advokáti udávali své klienty při nejasně definovaných podezřelých obchodech. Ve veřejném prostoru se objevují myšlenky, že domovní prohlídky by měly být efektivnější a činnost advokátů by měli kontrolovat zaměstnanci Komory. A co je nejhorší, běží trestní stíhání několika advokátů za to, že svým klientům poradili, aby využili svého práva nevypovídat. Jsou stíháni za výkon své profese.

Zombie advokáti

V tomto kontextu mi nepřijde rozumné orientovat se na interní potřeby advokátů. Nepopírám, že takové potřeby máme, ani to, že musíme věnovat část své energie novým výzvám, jako jsou distanční vzdělávání nebo elektronické poskytování právních služeb. Co by nás ale mělo zajímat především, je

to, abychom si udrželi svou nezávislost, a tím i svou profesi. Bez toho nám bude sebedokonalejší servis na nic.

Česká republika má 6 kvalifikovaných právnických profesí. Nás advokátů je kolem 12 000, máme něco přes 3 000 soudců, asi 1 200 státních zástupců, a řádově stovky notářů, soudních exekutorů a insolvenčních správců. Ti všichni mají něco společného. Nejsou tu jen sami pro sebe. Každý má svou roli a právní stát funguje jen, když jejich role zapadají do sebe jako puzzle.

Existují země bez advokátů, respektive spíš se zombie advokáty. Zatímco hororové zombie předstírají, že jsou živé, advokátní zombie předstírají, že hájí zájmy svých klientů nezávisle na státní moci. Ve skutečnosti vědí, že když to udělají, skončí za mřížemi. Historie, ale i současnost, ukazuje, že advokáti, stejně jako ostatní lidé, mají různé stupně odolnosti. Když máte rodinu a děti, pod hrozbou vlastního stíhání si dvakrát rozmyslíte, jestli budete do roztrhání těla hájit zájmy svých klientů. Spíše dojde k tomu, že zůstane pár hrdinů, jakými byli u nás za totality Dagmar Burešová, Otakar Motejl nebo Jiří Machourek, anebo jako je dnes Ivan Pavlov, nedávno zatčený advokát Navalného. Z těch ostatních se stanou zombie advokáti, pokud nezmění profesi.

Myslíte si, že to u nás nehrozí? Ukolébává vás fakt, že jste nezaslechli výstřel z Aurory a po ulicích nejezdí tanky? Útoky na naši profesi, a tím i na právní stát, dnes nepřicházejí hlavním vchodem, ale postranními vratky. Prosakují do společnosti pomalu a postupně narůstají. Ohrožuje nás syndrom vařené žáby: Žába hozená do horké vody hned vyskočí ven. Žába ve vodě ohřívané pomalu z ní nevyskočí, a říká si: „je sice teplo, ale ještě to jde, ještě není nejhůř...“ – a uvaří se. Když budeme neteční, právní stát se vypaří, a s ním i my, advokáti.

Dnešním vládcům nevyhovuje systém brzd a protivah ani tradiční pojistky fungování právního státu. Nelíbíme se jim ani my, advokáti, protože (zatím) poskytujeme právní služby nezávisle na státu.

Rudá záře z bílé věže

Státním zástupcům se zase nelíbí, že jim nepomáháme usvědčovat pachatele jimi definované trestné činnosti. Mají ambici vyčlenit se z ostatních právnických profesí. Uzavírají se do slonovinové věže. Cítí se být jedinými spravedlivými. Rádi by se emancipovali jako čtvrtá moc ve státě. Jejich arogance se začíná projevat tím, že “přibalují” advokáty k trestním stíháním jejich klientů.

Státní zástupci tím rozleptávají procesní dělbu rolí, která jediná přináší spravedlivý proces. Puzzle přestává fungovat. A co bude dál? Začnou tito právníci z bílé věže stíhat soudce za to, že maří jejich představy o spravedlnosti?

Náš právní řád nezná soukromožalobní delikty. Státní zástupci jsou jediné autority v zemi, které rozhodují o tom, kdo a z čeho bude obžalován, a taky kdo ne. Nelze přehlédnout, že monolitická soustava státních zastupitelství umožňuje při vhodném obsazení hladký přenos politického vlivu.

Představte si zemi, ve které dominuje jen jedna právní profese, a ty ostatní atrofují. Zemi, kde premiér ovládá generálního prokurátora, a rozhodne se zlikvidovat svého politického nebo byznysového konkurenta. Mám vám tuto představu přiblížit?

Lokální prokurátor rozhodne na základě pokynu shora, že na zájmovou osobu zakleknou policie. Nasadí se odposlechy a metodou rybaření se hledá tak dlouho, až se něco najde. Pak se vyrazí beranidlem dveře bytu podezřelého a ten se dopraví za přítomnosti televizních kamer, spoutaný “na medvěda”, do cely předběžného zadržení. Zde se z něj vynutí přiznání (“Přiznejte se, chlape, a pustíme vás, ať můžete uklidnit vyděšenou manželku a děti”). Prokurátor podá na základě doznání obviněného obžalobu. A zastrašení soudci (“Chcete bránit spravedlnosti? To se vám může vymstít! Nevidíte, co o tom píšou noviny?”) pošlou nešťastníka za mříže. Zombie obhájci tomu formálně

asistují, aby se neřeklo, že u nás nemáme právní stát.

Že to je absurdní představa? V padesátých letech u nás existovala zombie obhajoba i zombie soudci. Rozsudky psal stranický aparát exekutivy. Ještě desítky let po Urválkovi sjednocoval výkladová stanoviska pro rozhodování soudů generální prokurátor Krupauer. Není to přece až tak dávno.

Normální advokát

Normální advokát se liší od zombie advokáta tím, že může poskytovat právní služby svým klientům nezávisle na státu, a to případně i proti státní moci. Nejen v trestním, ale i správním (daňovém) a civilním řízení. Normální advokát v právním státě je profesionál, který má pro svou práci vytvořeny podmínky a nemusí riskovat, že skončí sám za mřížemi jen proto, že hájí zájem svého klienta všemi zákonnými prostředky. Jedině nezávislost na státu dává naší profesi smysl. Je to základní podmínka spravedlivého (fér) procesu.

Nezávislost na státu je to hlavní, co si musíme udržet. Nejen pro sebe, nejen pro naše klienty, ale také pro naše děti. Bez toho se rozplyneme v moři neškodných poradců a živnostníků všeho druhu. Lidi a firmy přijdou o možnost účinné ochrany proti zvlí. Naše děti připravíme o život ve svobodné společnosti.

A proto se vás ještě jednou ptám: Chcete ve vedení Komory služebníky, kteří vám jako Pištík slibují, že bude líp, až vám začnou poskytovat dokonalý servis? Neotevřou právě oni dveře dokořán k pozvolné proměně advokátů v zombie? Nevydá se s nimi Komora v nadcházejícím volebním období na svou poslední cestu? Kdo by si platil zombie advokáty? K čemu by byla zombie advokátům Komora?

Moudrá síla bojovníků

Volby do vedení Komory neprobíhají podle společných kandidátek, jak to líčí mediální dezinformátoři a internetoví trollové. Ve volebních místnostech nenajdete žádné barevně rozlišené volební lístky "advokátních uskupení". Najdete tam jen jeden list a na něm vytištěných 37 jmen. Myslím, že je to dobře, ačkoli můj dres má číslo 37, seznam je dlouhý, a nemusíte dočíst do konce.

Vážím si toho, že neházíme do urny "stranické" kandidátky sestavené někým jiným. Jsem rád, že volíme konkrétní lidi z masa a kostí. Za třicet let, co jsem advokát, jsem nevynechal jediné volby. Baví mě sledovat příběhy lidí, kteří chtějí vést Komoru. Zkousím si je v této roli představit. Nesoudím je podle chytrých nápadů těsně před volbami. Zajímá mě, co dokázali ve svých oborech a jak se veřejně projevují. A podle toho si dělám názor na to, jestli přicházejí s nabídkou kvalitního výkonu funkce.

Myslím, že ve vedení Komory nepotřebujeme úslužné lokaje, ale sebevědomé a odvážné bojovníky. A nemyslím tím kverulanty ani mistry hejtů na Twitteru. Potřebujeme respektované a vyvrálé osobnosti, které vnímají sílicí tlak na nezávislost advokacie a hodnoty právního státu. Titány, kteří v sobě již nadržovali sílu, aby dokázali čelit tlaku na naši nezávislost.

Existuje jedno úžasné zvíře jménem rejnok, které v sobě umí akumulovat energii. Bude se vám líbit do té doby, než na něj sáhnete. Pak vám dá takovou ránu elektrickým výbojem, že se nebudete stačit divit. A právě to potřebujeme.

Volte do vedení Komory rejnoky, kteří vyšlou jasný signál vždy, když se objeví predátor: "Sáhni na naši nezávislost a dostaneš ránu!"

JUDr. Michal Žižlavský,
zakládající partner, ŽIŽLAVSKÝ, advokátní kancelář s.r.o.

Text byl uveřejněn v EPRAVO.CZ Magazine 3/2021

Další články:

- [Proč musí obhájce u soudu mlčet?](#)
- [Advokátní úschovy a kolektivní vina](#)
- [Buřty, pivo a nenávisť](#)
- [Kolegialita jako klíč k úspěchu](#)
- [O co aktuálně usiluje vedení ČAK?](#)
- [O důstojnosti advokátního stavu](#)
- [O úspěchu restrukturalizace rozhoduje čas](#)
- [Stojí LL.M. za to?](#)
- [Verba docent ...](#)
- [Hodiny tikají každému](#)
- [Justice před soudem](#)